

Tjänsteutlåtande

Kommunkansliet

Till Kommunstyrelsen

Datum 2015-09-01

Dnr KS 2015/0281

Redovisning av uppdrag att utreda kulturella aktiviteter för äldre över 65 år

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

Kultur- och fritidsnämnden får i uppdrag att se över möjligheterna till en generell äldretaxa inför budget 2016.

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår Kommunstyrelsen besluta

Till Kommunfullmäktige överlämna Kultur- och fritidsförvaltningens utredning i enlighet med tjänsteutlåtandet daterat 2015-04-28, innebärande bland annat utvecklandet av kulturella åtgärder för äldre samt möjligheten till ett framtida verksamhetsbidrag till lokala äldreföreningar och pensionärsföreningar.

Bakgrund

Kultur- och fritidsförvaltningen skriver i tjänsteutlåtandet ”Föreningsliv och förvaltning har under gemensamma möten 2014 diskuterat frågan om möjligheter till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år. Diskussionen har även förts mellan föreningsliv och politiker. I budget 2015 ger Kultur- och fritidsnämnden kultur- och fritidsförvaltningen uppdraget att utreda möjligheten till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år.”

Förvaltningens slutsatser

Kommunstyrelsens kontor, kommunkansliet, har inget att erinra.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

Kultur- och fritidsnämnden har behandlat ärendet 2015-06-11, § 4:5.

Bilagor

1. Protokollsutdrag från Kultur- och fritidsnämndens sammanträde 2015-06-11, § 4:5.
2. Kultur- och fritidsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2015-04-08.

Jan-Olof Friman
Kommundirektör

Peter Ereme
Kanslichef

KFN § 4:5

Dnr 2015/0004-100

Utreda möjligheterna till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år

Kultur- och fritidsnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

1. Överlämna förvaltningens utredning med slutsatser och förslag på åtgärder, i enlighet med uppdrag från Kommunfullmäktige i budget 2015.
2. Stycket *"Införa äldretaxa på Berga teater i paritet med existerande barn- och ungdomstaxa"* på sidan 6 under rubriken *"åtgärdsförslag"* stryks och ingår i uppdraget som gavs av nämnden den 29 april att se över nyttjandegraden av Berga teatern.
3. Ge förvaltningen i uppdrag att se över möjligheterna till en generell äldretaxa inför budget 2016.

Sammanfattning

Föreningsliv och förvaltning har under gemensamma möten 2014 diskuterat frågan om möjligheter till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år. Diskussionen har även förts mellan föreningsliv och politiker. I budget 2015 ger Kultur- och fritidsnämnden kultur- och fritidsförvaltningen uppdraget att utreda möjligheten till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år.

Beslutsunderlag

- Kultur- och fritidsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2015-04-08.

Förslag till beslut

Mathias Lindow (FP) yrkar bifall till beslutsförslaget innebärande att:

4. Överlämna förvaltningens utredning med slutsatser och förslag på åtgärder, i enlighet med uppdrag från Kommunfullmäktige i budget 2015.
5. Stycket *"Införa äldretaxa på Berga teater i paritet med existerande barn- och ungdomstaxa"* på sidan 6 under rubriken *"åtgärdsförslag"* stryks och ingår i uppdraget som gavs av nämnden den 29 april att se över nyttjandegraden av Berga teatern.
6. Ge förvaltningen i uppdrag att se över möjligheterna till en generell äldretaxa inför budget 2016.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Kultur- och fritidsnämnden beslutar enligt Mathias Lindows (FP) yrkanden och finner att så är fallet.

Expedieras

- Akten
- KS/KF
- Kultur- och fritidsförvaltningen

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

Tjänsteutlåtande

Kultur- och fritidsförvaltningen
Maria Söderlund

Till Kultur- och fritidsnämnden

Datum 2015-04-08
Dnr KFN15 2015/0004

Uppdrag Budget 2015 - att utreda möjligheterna till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år

Sammanfattning

Kultur- och utbildningsförvaltningen har av Kommunfullmäktige 2014-12-15 § 9:3 punkt 22a, fått i uppdrag att utreda möjligheterna till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år. Uppdraget har övertagit av Kultur- och fritidsnämnden.

Beslutsförslag

Kultur- och fritidsnämndens beslut

att överlämna förvaltningens utredning med slutsatser och förslag på åtgärder, i enlighet med uppdrag från Kommunfullmäktige i budget 2015.

Bakgrund

Föreningsliv och förvaltning har under gemensamma möten 2014 diskuterat frågan om möjligheter till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år. Diskussionen har även förts mellan föreningsliv och politiker. I budget 2015 ger Kultur- och fritidsnämnden kultur- och fritidsförvaltningen uppdraget att utreda möjligheten till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år.

Förvaltningens slutsatser

Förvaltningen överlämnar utredningen med slutsatser och förslag på åtgärder, enligt bilaga 1, till Kommunfullmäktige som svar på uppdrag i budget. Förslaget innebär i korthet att avsätta medel i budget 2016 för att öka äldres deltagande i lokalt kulturliv samt ge kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att utforma bidragsregler och rutiner för äldrebidrag och införande av äldretaxa på Berga teater

Bilagor

1. Utredning av möjlighet till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år, 2015-04-08

Sören Karlsson
T f kultur- och fritidschef

Maria Söderlund
kultursekreterare

Utredning av möjligheterna till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år

Inledning

Kultur- och utbildningsförvaltningen fick av Kommunfullmäktige 2014-12-15 i uppdrag att utreda möjligheterna till kulturella aktiviteter för äldre över 65 år. Uppdraget har nu övertagits av Kultur- och fritidsnämnden.

Utredningen inleds med sammanställning av intervjuer med de lokala pensionärsorganisationerna SPF Seniorerna, PRO Åkersberga och Kulturföreningen i Österåker, intervjuer via mail med vård- och omsorgsförvaltningen i Österåker, en beskrivning av vad kultur- och fritidsförvaltningen gör inom området idag samt slutligen en omvärldsbevakning genom förfrågningar till nätverket kring kultur för äldre i Stockholms län om hur kommuner arbetar kring frågan kring kulturella aktiviteter för äldre över 65 år.

Sedan redogörs för olika möjliga alternativ att stödja kulturella aktiviteter för äldre som framkommit utredningen. Slutligen presenteras slutsatser och åtgärdsförslag med underrubrik finansiering och tidplan.

Kulturella aktiviteter för äldre inom kommunen

Inom vård och omsorg finns idag ett bidrag för social stimulans på särskilt boende för äldre – 1 000 000 kr som varje år fördelas mellan boendena Enebacken, Solskiftet, Vårdbo och Alcea korttids och som ska gå specifikt till sociala aktiviteter för de som bor på enheterna. Fördelningen görs relativt sett utifrån antal boende och efter särskild ansökan från enheterna. Aktiviteterna ska rikta sig till de boende, och kan utföras individuellt eller i grupp.

Sociala aktiviteter på trygghetsboenden – 300 000 kr fördelas mellan trygghetsboendena Solhälla, Görjansgården och Solgården och ska gå till aktiviteter på träffpunktsverksamheterna som är knutna till trygghetsboendena. Aktiviteterna riktar sig till alla äldre, dvs. oavsett var de bor.

På träffpunkterna på trygghetsboendena ordnas aktiviteter av en aktivitetsledare/värdinna. Vissa saker är gratis, andra är till självkostnadspris. På Fyren anordnas och bekostas aktiviteter av frivilligorganisationerna eller till självkostnadspris. Det finns en frivilligsamordnare på plats där som kan vara behjälplig med samordning och planering.

På förfrågan till handläggare vid Vård och omsorg ges besked att man inte följer upp på aktiviteterna på den nivå att det går att säga hur mycket som går till kulturella aktiviteter på träffpunkterna/Fyren men när det gäller fördelning av bidrag till särskilt boende i kallelse till vård- och omsorgsnämndens sammanträde 27 januari 2015, går det att utläsa att ca 208 000 kronor av bidraget går till kulturella aktiviteter, vilket ju motsvarar ca 21%.

Socialförvaltningen bedömer att behovet av ytterligare aktiviteter finns främst hos de som bor hemma, i ordinärt boende

Kultur- och fritidsförvaltningen har under många år erbjudit träffpunkter och särskilda boenden en kulturpeng på 3000 kr/år och enhet för att arrangera ett kulturprogram ofta genom Kultur i vården, som är landstingets programkatalog för kultur. Under de tre senaste åren har efterfrågan på kulturpengen minskat.

Kulturella aktiviteter för äldre inom föreningslivet

SPF och PRO

SPF Seniorerna i Österåker har idag 1194 medlemmar och genomför kulturverksamhet i kommunen i form av t ex seniorbio, körverksamhet och dansgrupper. PRO Åkersberga har idag 1250 medlemmar och genomför kulturverksamhet i kommunen i form av körverksamhet, dansgrupp, musikpubar, m.m. De beräknar att ca 85% av verksamheten består av kulturella aktiviteter. De har hög beläggning på sina program och önskar i första hand att ge fler medlemmar möjlighet att delta genom att sänka biljettpreiser t. ex. på musikpubar och andra kostsamma program för resurssvaga medlemmar.

PRO Ljusterö har idag 380 medlemmar och genomför kulturverksamhet i kommunen i form av bl a musikprogram och skivarkivstäder. De har idag hög beläggning på sina program och ser svårigheten att hitta och bekosta lokaler för kulturprogram. De söker möjlighet till nyskapande kulturverksamhet kring IT och media i samverkan med ungdomar, vilket kräver investeringar i form av inköp av Ipads. PRO Ljusterö betonar vikten av väl fungerande kommunikationer för äldre att besöka kulturprogram.

Kulturföreningen i Österåker

Kulturföreningen i Österåker har 150 medlemmar och har våren 2014 genomfört 23 evenemang med nära 3 000 besökare vid bl. a. soppteater och den egna teateruppsättningen Amarec BB. Kulturföreningens program har en hög konstnärlig kvalitet och har hittat en stor och trogen publik.

Kulturföreningen i Österåker är sprungen ur ett samarbete mellan SPF och PRO men är som namnet antyder, inriktade på kultur, genom t. ex. arrangemang av professionell och amatörteater, filmvisning med efterföljande samtal m. m. Michael Fant som ansvarar för kulturverksamheten förespråkar en möjlighet till arrangörsstöd både för lite mer kostsamma professionella produktioner som skulle kunna vara en ekonomisk risk för

föreningen men som skulle berika kulturlivet i Österåker och för projekt som innefattar såväl amatörer som professionella skådespelare/regissörer i samverkan. Man vill också göra en musikalsatsning över åldersgränser i Österåker.

Seniorernas dag

SPF Seniorerna i Österåker, PRO Åkersberga, Vantjänsten i Österåker och Österåkers hembygds- och fornminnesförening samverkar med kultur- och fritidsförvaltningen kring det årliga firandet av Seniorernas dag på Ekbacken i maj och i samverkan med Ljusterö PRO på Ljusterö torg i juni. Föreningslivet ansvarar för det lokala programmet som exempelvis föreningens körer, dansgrupper samt kaffeservering, lotterier, del av marknadsföring o. s. v. Kommunen ansvarar för polistillstånd, bokning av tält och möbler, artistbokning, teknik och övergripande marknadsföring.

Vid förfrågan är både SPF och PRO positiva till Seniorernas dag som arrangemang och kan tänka sig att ta ökat ansvar för genomförandet, men betonar att det är en förhandlingsfråga, om och hur, de skulle kunna ta över arrangemanget. Föreningarna vill gärna bjuda in ytterligare aktörer som t. ex invandrarföreningar, vårdföretag m. fl. i framtiden.

Sammanfattning av intervjuer

Samtliga äldreföreningar påtalar ett behov av att delta med verksamheter på Berga teater eftersom detta är en ändamålsenlig och professionell scen, men menar att hyresnivån på Berga teater gör det svårt att hyra. Föreningarna efterfrågar kulturella aktiviteter kring media som kan vara dyrt att finansiera då det krävs investeringar.

En återkommande fråga vid intervjuerna är också möjlighet till väl fungerande kommunikationer för att erbjuda isolerade äldre möjlighet till kulturella aktiviteter speciellt på Ljusterö. PRO Åkersberga uttrycker önskemål om att kunna finansiera sänkning av entréavgifter för att kunna erbjuda resurssvaga pensionärer möjlighet att delta i kulturella aktiviteter.

Samtliga föreningar framför behov av att finansiera lokalhyra för att rymma en stor publik vid stort publiktryck eller större satsningar inom amatörteater/professionell teater som kräver en professionell scen och/eller fler publikplatser.

Exempel på kulturverksamhet och bidrag inom länet

Exempel på kommuner inom Stockholms län som idag har idag bidrag till äldreföreningar och/eller kulturella aktiviteter för äldre över 65 år är Södertälje, Järfälla, Salem, Haninge och flera stadsdelar i Stockholms kommun. I Salem ingår bidrag till äldreorganisationer i ett generellt verksamhetsbidrag sökbart för alla föreningar. Här nedan beskrivs verksamhet i Södertälje, Haninge och Järfälla.

Södertälje

Södertälje är den kommun i Stockholms län som har störst verksamhet gällande kultur för äldre över 65 år. Deras satsning kallas Kultur 365 och innefattar en heltidstjänst som

kulturmäklare, en assistent och en budget på 450 000 kronor (Södertälje har 90 000 invånare). Exempel på ett lyckosamt projekt är satsning på möten mellan äldre och yngre i internetsatsningen "PlaymÅkers" där yngre hjälper äldre att använda surfplatta för att hitta platser och minnen i det förflutna.

Ett annat exempel är den lokalproducerade showen "Låt med tiden" där pensionärer har fått chansen att skriva låttexter om sitt liv och fått dem tonsatta och framförda av artister.

På varje enhet inom äldreomsorgen finns minst en, oftast flera, utsedda aktivitetsutvecklare som ingår i referensgruppen kring Kultur 365. Målet med Kultur 365 är att skapa nya perspektiv och synsätt för fysisk aktivitet, social tillvaro och kulturellt tänkande för seniorer. Södertälje kommun fördelar dessutom ut föreningsbidrag sökbara av samtliga lokala föreningar bl. a. äldreföreningar.

Haninge

Haninge har en modell där de formerat en referensgrupp med deltagare där samtliga pensionärsorganisationer ingår liksom representanter från lokal riksteaterförening, ABF Södertörn och biblioteket och kulturförvaltning. De träffas regelbundet och diskuterar ett programutbud som genomförs via arrangöressamarbetet med ABF och riksteaterföreningen. Utbudet består bl a av lunchkonserter, en serie som kallas lunchakademin samt ett "seniormingel".

Järfälla

Järfälla föreningsbidrag erbjuds föreningar som bedriver verksamheter riktade till pensionärer. De har tre pensionärsorganisationer som delar på 300 000 kronor per år. Bidraget delas ut efter årsmöten efter att ansökan med verksamhetsberättelse och årsmötesprotokoll är underskrivet och inlämnat till kommunen. Bidraget beräknas genom att de budgeterade 300 000 kronorna fördelas per medlem och sedan räknas samman för respektive organisation. Järfälla kommun har 70 000 invånare.

Slutsatser

När det gäller bidrag till aktiviteter inom kommunen för äldre på särskilda boenden och träffpunkter finns idag goda möjligheter att delta i kulturella aktiviteter, genom den insats vård och omsorgsförvaltningen gör med medel för social stimulans. Eventuellt skulle kultur- och fritidsförvaltningens kulturpeng kunna undvaras, då den enbart söks av ett fåtal träffpunkter och Fyren.

Utanför den kommunala verksamheten ger föreningslivet äldre möjlighet till kulturella aktiviteter genom lokalavdelningar av PRO, SPF och Kulturföreningen i Österåker samt arrangemanget Seniorernas dag i samverkan mellan föreningsliv och kultur- och fritidsförvaltning.

För att ge möjlighet till en bred och kvalitativt deltagande i kulturella aktiviteter för äldre bör föreningslivet stöttas. Föreningslivets kulturverksamhet når äldre som bor i egna lägenheter och inte omfattas av vård och omsorgs insatser kring t. ex. social stimulans.

Ett verksamhetsbidrag skulle kunna ge föreningarna möjlighet att hyra större lokaler för arrangemang och sänka inträdespriser vilket skulle möjliggöra för fler att delta. Att införa en äldretaxa på Berga teater som motsvarar barn- och ungdomstaxan skulle öka möjligheten att erbjuda egna uppsättningar och arrangerade föreställningar på en professionell scen.

Införandet av ett projektbidrag för kultur för äldre över 65 år skulle ge möjlighet till nyskapande projekt t ex kring äldre och media, samverkansprojekt mellan amatörer och professionella, samt komplettera och betona vikten av arrangemang speciellt för och med äldre inom Österåkers kommun.

Tänkbara modeller

- Haningemodellen med beslutande programgrupp med representanter för förvaltning och föreningsliv är inte intressant att applicera i Österåker då vi dels inte har någon Riksteaterförening och flera av våra föreningar redan har en arrangörsvana som inte kräver stöttning från kultur- och fritidsförvaltningen. Dessutom skulle föreningslivet som deltog i en samverkansgrupp, inte kunna söka bidrag för sina egna arrangemang.
- Verksamhetsbidrag som tilldelas på basis av kulturverksamhet för äldre, dvs antal program per medlem, har fördelen av att på ett plan likna förvaltningens ungdomsbidrag men blir troligen alltför likt studieförbundsbidrag och riskerar att täcka samma kostnader.
- Verksamhetsbidrag fördelat på principen om antal medlemmar skulle ge föreningarna rörelseutrymme att göra långsiktig planering kring kulturella aktiviteter utifrån medlemmarnas behov och troligen öka kulturella aktiviteter för äldre över 65 år för de som bor hemma. Men ett verksamhetsbidrag skulle behöva kompletteras med ett sökbart projektbidrag för att stötta nyskapande projekt, högkvalitativa riskprojekt och kulturverksamhet för äldre som inte är medlemmar i en pensionärsorganisation.
- Södertälje har en omfattande mångårig satsning på kultur för äldre som kan inspirera snarare än fungera som modell. Tänkvärt är möjligheten att införa aktivitetsutvecklare inom varje enhet (särskilt boende och träffpunkter). Det skulle i Österåker kunna fungera på ett liknande sätt som skolornas kulturombud gör idag med regelbundna samverkansmöten, inspirationsdagar o.

s. v. Dessutom kan ett studiebesök i Södertälje troligen inspirera båda nämnd, förvaltning och föreningsliv till goda projektidéer i framtiden.

Åtgärdsförslag

- Erbjudna vård och omsorgsförvaltningen ett konsultstöd kring kulturella aktiviteter eller genom att samverka med vård och omsorg och införa aktivitetsutvecklare för kulturella aktiviteter på varje äldreenheter.
- Ett framtida anslag för kultur för äldre över 65 år inrättas 2016. Anslaget delas i två delar. En del fördelas till verksamhetsbidrag till lokala äldreföreningar/pensionörsorganisationer i Österåker och den andra delen fördelas som ett sökbart projektbidrag inom kulturområdet med fokus på projekt riktade till äldre över 65 år. Ett ökat föreningsansvar vid arrangerandet av Seniorernas dag vid Ekbacken och Ljusterö torg inkluderas i verksamhetsbidraget.
- Införa äldretaxa på Berga teater i paritet med existerande barn- och ungdomstaxa

Finansiering och Tidsplan

I Österåker bor 7779 personer som är 65 år eller äldre. En insats för kultur för äldre på 50 kronor per person skulle innebära att kommunen reserverade cirka 390 000 kronor för att öka de kulturella insatserna för äldre över 65 år. Denna satsning på kulturella aktiviteter för äldre motiveras av att vi vet att äldre som deltar i kulturella och fysiska aktiviteter främst i sociala sammanhang ökar sin hälsa och livslängd. Satsningen skulle omfatta verksamhetsbidrag och sökbara projektbidrag. Att finansiera detta inom rambudget 2016 skulle innebära att omfördela hela kulturbudgeten för barn- och unga till förmån till äldre, vilken verkar orimligt med tanke på att barn och unga är en prioriterad målgrupp inom kommunen. Därför föreslås att kultur för äldre finansieras genom en satsning i budget 2016.

För att utarbeta regler och rutiner kring verksamhetsbidrag, projektbidrag och äldretaxa på Berga teater föreslås förvaltningen att få i uppdrag att ta fram fördelningsprinciper för verksamhetsbidraget och regler och rutiner för ett sökbart projektbidrag för kultur riktat till kultur för äldre under hösten 2015.

Projekt- och verksamhetsbidrag föreslås vara sökbara från 2016 och äldretaxa och samverkansavtal kring Seniorernas dag infört första halvåret 2016. Detta bör utvärderas senast juni 2017.

Maria Söderlund

Kultursekreterare